

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

JEL G21, H21, H25

УДК 336.71

Реформування оподаткування прибутку банків
в Україні та можливі фіскальні ефектиБойко С. В.¹ , Костюк В. А.² , Бец О. І.³ , Волков С. С.⁴ ¹ Національний університет харчових технологій² Національний університет біоресурсів і природокористування України³ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана⁴ Білоцерківський фаховий коледж Університету «Україна» Бойко С. В. E-mail: svitlanaboyko@ukr.net

Бойко С. В., Костюк В. А., Бец О. І., Волков С. С. Реформування оподаткування прибутку банків в Україні та можливі фіскальні ефекти. Економіка та управління АПК. 2025. № 2. С. 139–151.

Boiko S., Kostiuk V., Bets O., Volkov S. The purpose of the study is to summarize the main prerequisites for reforming bank profit taxation in Ukraine and assess the fiscal effects of reforming bank profit taxation. AIC Economics and Management. 2025. № 2. PP. 139–151.

Рукопис отримано: 29.09.2025 р.

Прийнято: 13.10.2025 р.

Затверджено до друку: 27.11.2025 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2025-201-2-139-151

Метою дослідження є узагальнення основних передумов реформування оподаткування прибутку банків в Україні та оцінювання фіскальних ефектів від реформування оподаткування прибутку банків.

Дослідження проведено за даними про результати банківської діяльності у 2020-2024 роках, що оприлюднені Національним банком України та даними про результати діяльності комерційних банків, а також даними Держстату України про ВВП, даними Міністерства фінансів України про обсяг державного боргу за облігаціями внутрішньої державної позики, даними Національного банку України про динаміку облікової ставки. При написанні статті було використано загальні та спеціальні методи досліджень: методи аналізу (при дослідженні динаміки фінансових результатів комерційних банків України та розрахунку реальної (ефективної) ставки податку на прибуток), кореляційно-регресійного аналізу (при визначенні факторів впливу на розмір нарахованого податку на прибуток) порівняння (при порівнянні динаміки показників податкового навантаження в Україні та країнах-членах ЄС) тощо.

Обґрунтовано, що реформування оподаткування прибутку банків в Україні відбувалося в умовах складних соціально-економічних, політичних та геополітичних викликів та воєнного стану, що постали перед українським суспільством та вимагали пошуку додаткових надходжень до бюджетів різних рівнів для фінансування потреб обороноздатності, безпеки та підтримки економіки, її повоєнного відновлення. Основними напрямами податкової реформи у частині прибуткового оподаткування стало підвищення виключно для банків базової ставки з 18 % до 50%, а також зміни у застосуванні різниць, що мало фіскальний ефект у розмірі майже 70 млрд грн, за цільових показників від Міністерства фінансів України розмірі 24-25 млрд грн, максимальне наближення базової та реальної ставки податку на прибуток. Доведено, що реформування оподаткування прибутку комерційних банків відбувалося з порушенням окремих принципів оподаткування

(рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, нейтральність оподаткування, стабільність, фіскальна достатність). Рекомендовано переглянути основні підходи до оподаткування шляхом запровадження податку на надприбутки банків від ОВДП, тобто, безпосереднє оподаткування високодохідних державних цінних паперів за умови отримання таких надприбутків, що мінімізує негативний вплив на динаміку показників банківської діяльності та макроекономічних показників, а також інвестиційну привабливість банківського сектору України для іноземних банківських груп.

Ключові слова: комерційні банки, оподаткування прибутку, перекладання податків, податок на прибуток, податкове навантаження на банки, ОВДП, фіскальні ефекти.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Соціально-економічні виклики, пов'язані із запровадженням воєнного стану у 2022 році, сформували чисельні зміни у різних суспільних відносинах, зокрема, зміни відбулися у формуванні та використанні публічних фондів. У 2022 році відбулося збільшення видатків бюджету за напрямками фінансування оборони (+ 1 015 345 млн грн), громадського порядку та безпеки (+ 278 283 млн грн), соціального захисту (+ 87 839 млн грн) за умови скорочення податкових надходжень (- 110 579 млн грн) та податкової бази [1]. У наступних роках потреба у фінансуванні публічних потреб продовжувала зростати за випереджувальних темпів зростання видатків на оборону, громадський порядок та загальнодержавне управління. Незбалансованість публічних доходів та видатків вимагала пошуку нових джерел фінансування та перегляду ставок податків, податкових пільг тощо для забезпечення фіскальної стійкості як складової фінансової стійкості країни в умовах воєнного стану. Іншим напрямом фінансової стійкості є стійкість банківської системи, що полягає у збереженні ліквідності та платоспроможності банків, здатності комерційних банків виконувати покладені на них завдання, для чого важливо створити інституційне середовище для формування стійкості банківської системи через ефективність грошово-кредитної політики від національного регулятора. Високо оцінено ефективність грошово-кредитної політики від НБУ в умовах воєнного стану [2, с. 165], однак доповнено реформуванням оподаткування банківської діяльності.

Податкове реформування відповідно до зростаючих потреб українського суспільства зосереджене на реформуванні оподаткування прибутку комерційних банків, що актуалізувало наукове обґрунтування доцільності

реформування прибуткового оподаткування. Проблематика оподаткування комерційних банків та ролі банків у наповненості бюджету досліджена у працях українських та іноземних дослідників з визначенням важливості податкових надходжень від комерційних банків у податкових надходженнях бюджету за результатами власної діяльності [3, с. 110; 4, с. 107; 5, с. 190; 6, с. 5; 7, с. 19;] за низького рівня податкового навантаження на банківські установи [7, с. 19] або надмірного податкового навантаження [8], ухилення від оподаткування чи мінімізація податкових зобов'язань банками [9, с. 20], виконання банками функцій податкових агентів за оподаткуванням доходів фізичних осіб [4, с. 107-110; 5, с. 190; 8; 10, с. 105; 11, с. 35; 12, с. 20], виконання банками функцій податкового контролю та ухилення від оподаткування фізичних та юридичних осіб [4, с. 107; 5, с. 190; 7, с. 19], диференціації ставок податку на прибуток за різними банківськими операціями [3, с. 113; 10, с. 109; 13; 14] або заперечення доцільності ставок податку на прибуток за різними банківськими операціями [12, с. 22], формуванні податкових ризиків у банківській діяльності через нестабільність податкового законодавства та інші виклики податкового адміністрування [9, с. 20; 15, с. 142; 16], вплив оподаткування банків на їх фінансову стійкість та здатність генерування прибутковості [17] тощо.

Резюмуючи важливість оподаткування банків та контролю за їх фіскальною функцією варто звернутися до висновків дослідження О. Брежневої-Єрмоленко, М. Халявки, О. Петрик, В. Зорянського: «система оподаткування комерційних банків повинна виконувати не лише фіскальну функцію, а й стимульовальну – перерозподіляти кошти з фінансового сектору в сектор реальної економіки» [9, с. 17; 15, с. 142], саме на пріоритет-

ності стимулюючої функції оподаткування банків наполягають С. Халатур, О. Грабчук, О. Карамушка, Т. Бондар [12, с. 22].

Реформування оподаткування прибутку банків в Україні у 2023-2024 роках викликало наукову дискусію, в якій В. Масалітіною, В. Гошовською, І. Карловою та іншими спростовано окремі аргументи підвищення ставки податку на прибуток банків, наприклад, «прибутковість банківської діяльності не є максимальною в економіці та поступається прибутковістю у сільському господарстві, добувній промисловості, торгівлі, інформаційній діяльності» [18, с. 128]. Інші вчені наполягали на зменшенні податкового навантаження на комерційні банки в умовах воєнного стану та запровадження пільгового оподаткування прибутку банків [2, с. 167], оскільки під загрозою перебуває фінансова стійкість банківської системи як основного фінансового посередника та інфраструктурного простору економіки та держателя державних цінних паперів.

Окремі аспекти іноземного досвіду оподаткування прибутку банків досліджено у працях [3; 5; 7; 8; 14; 15; 17; 19], що становить окрему цінність в умовах євроінтеграції та подальшої уніфікації податкового, банківського законодавства України та ЄС. Приклад реформування оподаткування банківської діяльності в Польщі через запровадження банківського збору у 2016 році зумовив зниження прибутковості банків та кредитування [17], скорочення пропозиції кредитів та підвищення вартості кредитів [20], на макроекономічному рівні – помітний негативний вплив на зростання національного ВВП, інвестиції та зайнятість [17]. Наслідком запровадження додаткових податків для банків у Словенії [21] та інших країнах [22, 23] було зниження пропозиції кредитів корпораціям.

Враховуючи наукові доробки українських та іноземних дослідників, стверджуємо про значний внесок у теорію та практику оподаткування банківської діяльності, проте актуальним є дослідження ефектів оподаткування прибутку банків в Україні в умовах воєнного стану та фіскальних дисбалансів.

Метою дослідження є узагальнення основних передумов реформування оподаткування прибутку банків в Україні та оцінювання фіскальних ефектів від реформування оподаткування прибутку банків.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проведено за даними про результати банківської діяльності у 2020-2024 роках, що оприлюднені Національним банком України

та даними про результати діяльності комерційних банків, а також даними Держстату України про ВВП, даними Міністерства фінансів України про обсяг державного боргу за облігаціями внутрішньої державної позики, даними Національного банку України про динаміку облікової ставки. При написанні статті було використано загальні та спеціальні методи досліджень: методи аналізу (при дослідженні динаміки фінансових результатів комерційних банків України та розрахунку реальної (ефективної) ставки податку на прибуток), кореляційно-регресійного аналізу (при визначенні факторів впливу на розмір нарахованого податку на прибуток) порівняння (при порівнянні динаміки показників податкового навантаження в Україні та країнах-членах ЄС) тощо.

Результати дослідження та обговорення. Оподаткування банківської діяльності та банківських послуг регламентується Податковим кодексом України та податки нараховували податок на прибуток за базовою ставкою 18 % (ст. 136), що не відрізняло їх від інших суб'єктів господарювання. Відмінність у визначенні податкових зобов'язань з податку на прибуток порівняно з іншими суб'єктами господарювання полягала у розширеному переліку різниць (ст. 140), що додавало варіативність та відмінність базової ставки податку та реальної ставки податку. Реаліями оподаткування банківської діяльності були відмінність реальної (ефективної) ставки податку на прибуток (ETR), яка базується на показнику податкового навантаження на прибуток:

$$ETR = 100\% \frac{\Pi_{\text{пр}}}{\Phi P_{\text{оп}}} \quad (1)$$

де $\Pi_{\text{пр}}$ – нарахований податок на прибуток підприємств,

$\Phi P_{\text{оп}}$ – фінансовий результат до оподаткування.

Податкове навантаження з податку на прибуток банків визначається за спільними для наукової спільноти методичними підходами як відношення нарахованого податку на прибуток до фінансового результату до оподаткування [9, с. 19]. Складність розрахунку реальної (ефективної) ставки податку на прибуток визначається врахуванням різниць для збільшення та зменшення фінансового результату до оподаткування, що може призвести до нарахування податку на прибуток навіть за збитку до оподаткування без ураховання податкових різниць. Алгоритм формульного забезпечення обчислення ефективної ставки податку на прибуток розроблено Л. Шірінян, С. Бойко, О. Толстенко [24, с. 93]

та застосовано нами для потреб цього дослідження. За середньостроковий період (2020-2022 роки) комерційні банки нараховували податок на прибуток за ставкою 18 %, проте реальна ставка прибуткових банків коливалася від 0 % до 26,4 % у 2020 році, до 57,8 % у 2021 році та 81,2 % у 2022 році (табл. 1).

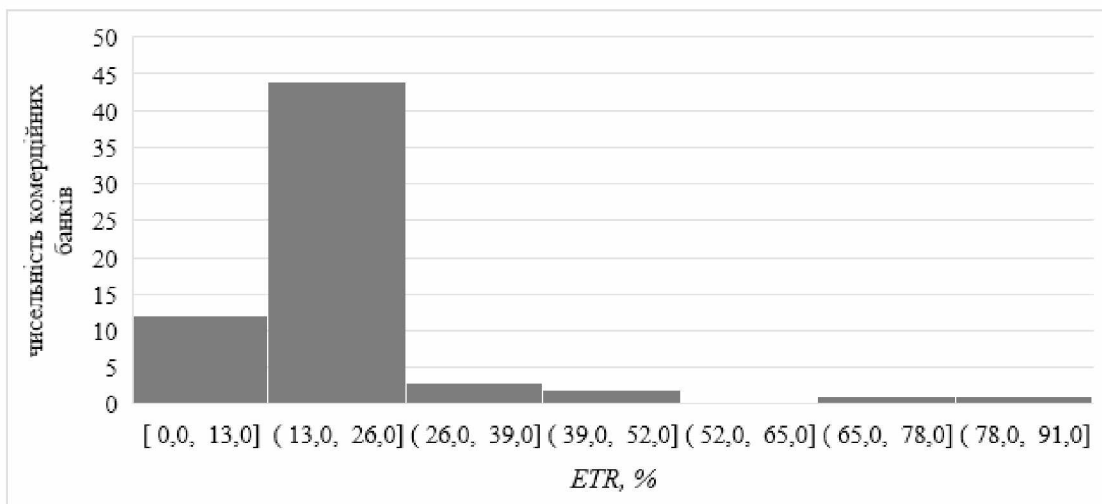
Середній рівень *ETR* у прибуткових банках у 2020 році становив 18,7 % за модальних значень у діапазоні 13,0–26,0 % (рис. 1, а). Водночас відсутність податкових зобов'язань з податку на прибуток в окремих системно важливих банках (ПриватБанк, Ощадбанк) унаслідок від'ємних податкових різниць, а також збитковість інших банків (Укресімбанк, Правекс Банк) суттєво зменшили фіскальний ефект банківського сектору. У досліджуваному періоді банківська система характеризується ознаками порушення конкуренції через присутність високої частки банків з державним капіталом та наявністю інших, окрім податків фінансових потоків з ознаками фіскальності [25]. У 2021 році відбулося зниження середнього рівня *ETR* у прибуткових банках

до 15,9 % за модальних значень у діапазоні 17,8–26,7 % (рис. 1, б). Водночас відсутність податкових зобов'язань з податку на прибуток в окремих системно важливих банках (Ощадбанк, Укресімбанк) унаслідок від'ємних податкових різниць, а також мінімальні значення *ETR* у ПриватБанку та Альфа-Банку зумовили виникнення структурних диспропорцій і нівелювали кореляцію між розміром активів банку та його фіскальною ефективністю. У 2022 році середній рівень *ETR* за прибутковими банками збільшився до 21,8 % та перевищував рівень базової ставки податку на прибуток за модальних значень 12,0 %-24,0 % (рис. 1, в) за умови запровадженого воєнного стану та поступової адаптації роботи банків відповідно до викликів забезпечення ліквідності банківської системи. Банківська система характеризувалася зниженням загальної прибутковості. Прибутковість забезпечували переважно ПриватБанк, Райффайзен Банк, Укрсиббанк, Сітібанк, Універсал Банк, що володіли великими пакетами державних облігацій і формували потенційну фіскальну ефективність.

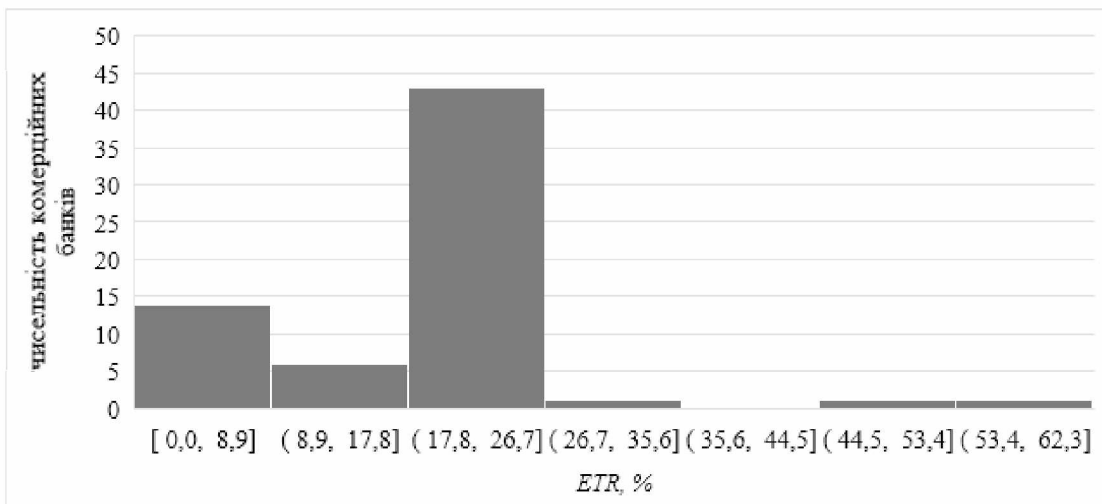
Таблиця 1 – Описова статистика *ETR* комерційних банків України у 2020-2024 роках

Показники	Умовне позначення	2020	2021	2022	2023	2024
Середній показник <i>ETR</i> за комерційними банками з прибутком до оподаткування	ETR_{ever1}	18,7	15,9	21,8	49,7	59,2
Середній показник <i>ETR</i> за комерційними банками з нарахованим податком на прибуток	ETR_{ever2}	26,4	18,0	33,2	64,4	64,5
Максимальний показник <i>ETR</i> за комерційними банками з прибутком до оподаткування	ETR_{max1}	86,0	57,8	81,2	97,7	270,2
Максимальний показник <i>ETR</i> за комерційними банками з нарахованим податком на прибуток	ETR_{max2}	105,2	100,3	148,8	286,2	270,2
Мінімальний показник <i>ETR</i> за комерційними банками з прибутком до оподаткування	ETR_{min1}	0,0	0,0	0,0	0,0	42,2
Мінімальний показник <i>ETR</i> за комерційними банками з нарахованим податком на прибуток	ETR_{min2}	0,0	0,0	0,0	13,0	42,2
Стандартне відхилення <i>ETR</i> за комерційними банками з прибутком до оподаткування	σ_{ETR1}	14,9	10,3	12,3	19,0	31,1
Стандартне відхилення <i>ETR</i> за комерційними банками з нарахованим податком на прибуток	σ_{ETR2}	24,4	14,3	31,9	45,6	35,6

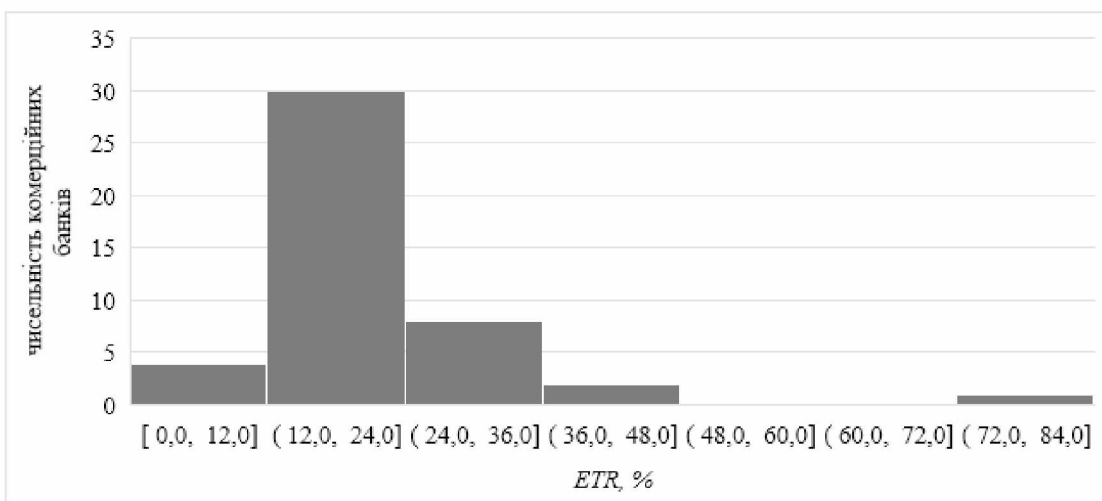
Джерело: побудовано авторами за даними НБУ.

а) 2020 рік

б) 2021 рік

в) 2022 рік

Рис. 1. Гістограма ETR комерційних банків України у 2020-2022 роках

Джерело: побудовано авторами за даними НБУ.

За результатами визначення *ETR* комерційних банків України у 2020-2022 роках, можна резюмувати: 1) *ETR* відмінна від базової ставки податку на прибуток та варіативність забезпечується різницями; 2) високий ступінь відхилення *ETR* між комерційними банками, що свідчить про відсутність інформативності базової ставки податку на прибуток; 3) за результатами 2022 року середній рівень *ETR* перевищував базову ставку податку на прибуток на 3,8 в.п.

Пошук додаткових джерел доходів бюджету України у 2023 році та збільшення фіскальних розривів вимагало пошуку податкових резервів збільшення ставок окремих податків чи запровадження нових податків тощо. У контексті європейських практик підвищення податкового навантаження на фінансовий сектор та національних фіскальних розривів фокус підвищення податкового навантаження був спрямований на фінансовий сектор. У Чехії підвищено ставку податку на прибуток до 60 % терміном на три роки після 2022 року, у Латвії - до 20 % на один рік, в Естонії - до 20 % до прибутків 2024 року та 22 % до прибутків 2025 року, у Словаччині - до прибутків 2024 року запроваджено ставку 30 % з наступним зменшенням до 25 % (2025 рік), 20 % (2026 рік), 15 % (2027 рік). Альтернативні за базою оподаткування стали напрями підвищення податкового навантаження у Данії, де на 2023 рік запроваджено додаткові 3,2 % податків, на 2024 рік передбачено 4 % податків від надприбутків банків (*excess profits*). Італія та Литва запровадили додатковий податок з надприбуткових процентних доходів (*excess net interest income*) у розмірі 40 % та 60 % терміном на 1 рік та 1,75 року, відповідно [26]. 3-поміж альтернатив збільшення податкових надходжень визначено пріоритетом зростання податкових надходжень від оподаткування прибутків комерційних банків за різними напрямками чи сценаріями:

підвищення ставки податку на прибуток до 38 % [27];

підвищення ставки податку на прибуток до 50 % за Законом України № 3474-IX;

запровадження податку на надприбутки банків [5, с. 190; 28],

оподаткування прибутку за ставкою 18 % та додатково оподаткування чистого процентного доходу банків за ставкою 5 % [27] тощо.

Серед альтернативних сценаріїв підвищення фіскального навантаження, законодавчо закріплених Законом України № 3474-IX

«Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування банків та інших платників податків» від 21.11.2023 р., передбачено підвищення ставки податку на прибуток для банків до 50 %. Надалі планувалося оподатковувати банки за ставкою 25 %, однак від 01.12.2024 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану» від 10.10.2024 № 4015-IX, яким Верховна Рада України залишила ставку у 50 % для банків і на 2024 рік та запровадила обмеження на застосування різниць.

Очікувані фіскальні ефекти від підвищення базової ставки податку на прибуток для комерційних банків можна оцінити за відносними та абсолютними показниками. За результатами 2023 року, середній рівень *ETR* за прибутковими банками становив 49,7 %, що слід вважати максимально наближеним рівнем до базової ставки податку на прибуток за досліджуваний період. Системно важливі банки у звітному періоді продемонстрували прибуткову діяльність та нарахували податкові зобов'язання за ефективними ставками, що істотно перевищували рівні *ETR* попередніх років: ПриватБанк – 48,1 %, Ощадбанк – 35,4 %, Укрексімбанк – 33,2 %, Укргазбанк – 58,4 %, Райффайзен Банк – 50,9 %, ПУМБ – 52,0 %, Укрсиббанк – 50,9 %, Універсал Банк – 61,9 % тощо. Модальний рівень *ETR* у 2023 році становив 36,0-54,0 % (рис. 2), що підтверджує фіскальну ефективність проведеного реформування та утвердження прозорого й зрозумілого механізму перерозподілу прибутків комерційних банків, дію якого було пролонговано на 2024 рік. Зокрема, рівень *ETR* у системно важливих банках становив: ПриватБанк – 50,5 %, Ощадбанк – 57,5 %, Укрексімбанк – 53,3 %, Укргазбанк – 42,2 %, Райффайзен Банк – 53,5 %, ПУМБ – 51,5 %, Укрсиббанк – 50,9 %, Універсал Банк – 51,9 %. Водночас середній рівень *ETR* у прибуткових банках зріс до 59,2 %.

Абсолютні показники-фіскальні ефекти реформування оподаткування комерційних банків наведені на рисунку 3 вказують на зростання у 2023 році нарахованого комерційними банками податку на прибуток у розмірі 77 008 719 тис. грн, що у 10,5 разів більше попереднього року за цільових показників від Міністерства фінансів Укра-

їни у розмірі 24-25 млрд грн [28]. У 2024 році продовжилося зростання нарахованого банками податку на прибуток у 1,2 рази, що підтверджує очікування фіскалів щодо підвищення фіскального ефекту від підвищення базової ставки податку на прибуток.

З рисунку 3 також можна визначити, що у 2023-2024 роках зменшився розрив між базовою та реальною ставками податків на прибуток, що вказує на підвищення інформативності базової ставки щодо оподаткування фінансових результатів.

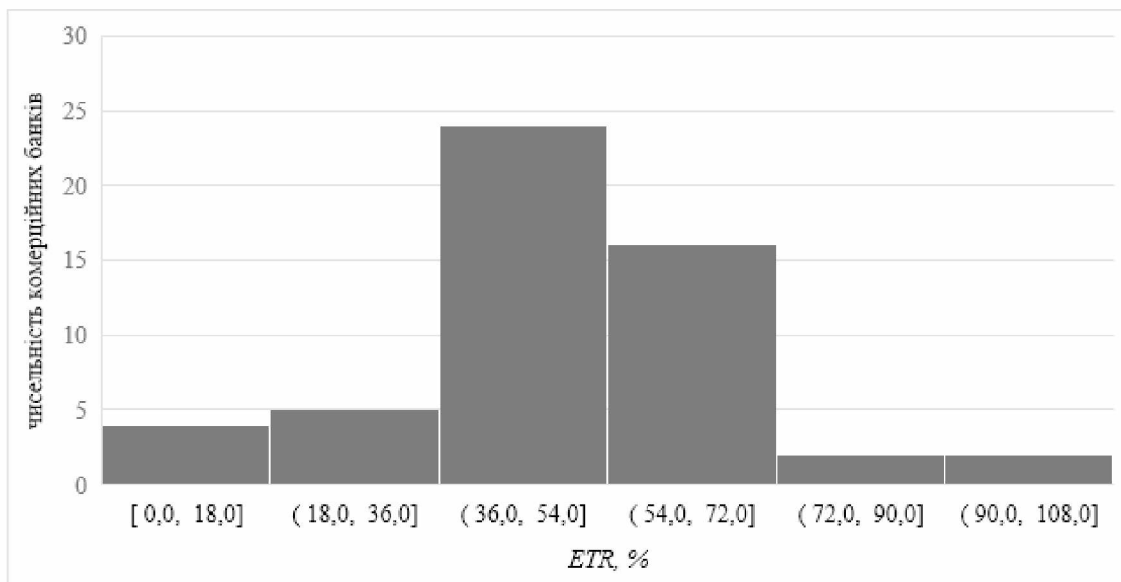

Рис. 2. Гістограма ETR комерційних банків України у 2023 роках

Джерело: побудовано авторами за даними НБУ.

Рис. 3. Показники оподаткування прибутку комерційних банків України

Джерело: побудовано авторами за даними НБУ.

Першопричиною для додаткового оподаткування стали доходи від ОВДП, таким чином «фактично оподатковуватиметься купівля військових ОВДП банками» [2, с. 168], «зростання прибутковості банків пов'язане з профіцитом ліквідності в банківській системі та особливостях операційного дизайну монетарної політики, що дав змогу банкам заробляти на безризикових та високодохідних інвестиціях в ОВДП та депозитні сертифікати» [5, с. 192], іноземні дослідники (Ф. Гуельфі, І. Санчо, М. Дусек, Б. Раджапурай, Х. Санчес [28]) також досліджують надприбутки комерційних банків України від ОВДП як причину підвищення базової ставки податку на прибуток. Таким чином, базова ставка податку на прибуток підвищена для комерційних банків за критерієм отримання надприбутків від володіння ОВДП. За підсумками активних операцій окремі банки змінили напрями розміщення активів на користь ОВДП. Станом на кінець 2024 року частка ОВДП в активах становила: ПриватБанк – 44,0 %, Ощадбанк – 41,8 %, Укрексімбанк – 22,6 %, Укргазбанк – 27,0 %, Райффайзен Банк – 15,3 %, ПУМБ – 18,0 % [29]. Така концентрація інвестицій у державні цінні папери супроводжувалася максимальним обмеженням кредитування реального сектору економіки, що потенційно стримує економічне відновлення в умовах воєнного стану. Водночас окремі банки мали частку ОВДП у активах мінімальну (до 10 % чистих активів: Мотор-Банк, Креді Агріколь Банк, Сітібанк, Прокредит Банк, ІНГ Банк Україна, СЕБ Корпоративний Банк, Піреус Банк МКБ, Дойче Банк ДБУ, Кредитвест Банк, Універсал Банк, банк «Південний», банк «Львів», Ідея Банк, ЄПБ, Кристалбанк, банк «Кліринговий Дім») або не володіли ОВДП (Асвіо Банк, Індустріалбанк, Банк «Фамільний», Банк «Портал») та не отримували надприбутків. Наведені дані про частку ОВДП у активах вказують про порушення принципу рівності усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації (ст. 4 Податкового кодексу України), оскільки підвищення податку запроваджено для прибутків від високодохідних ОВДП, але фактичне додаткове податкове навантаження покладено зокрема, на комерційні банки, що не володіють ОВДП та не отримували надприбутків.

На нашу думку, твердження про виключний вплив на формування прибутковості комерційних банків операцій з ОВДП не можна вважати виключним, оскільки у 2023 році відбувалося поступове відновлення економіки та зростання номінального ВВП (+1346797

млн грн або +25,9 %), відновлення кредитування економіки та адаптація бізнес-середовища до діяльності в умовах воєнного стану, перегляд облікової ставки та пониження з 25 % до 16 % тощо.

У довгостроковому періоді побудовано економіко-математичну модель із використанням методів регресійного аналізу (формула 1), яка засвідчує наявність прямого та тісного зв'язку між обсягом нарахованого податку на прибуток комерційними банками та обсягами запозичень Уряду України через державні облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Водночас на національному рівні основними держателями ОВДП є комерційні банки, частка яких перевищує чверть вартості чистих активів банківської системи та є більшою за частку кредитного портфеля. Прямий та щільний зв'язок доведено нарахованого податку на прибуток комерційними банками та базовою ставкою податку на прибуток, що вказує на збільшення податкових зобов'язань на 2,01 млрд грн за рахунок підвищення ставки на 1 в.п.

$$P_{\text{приб}} = - 62,21 - 0,0001 GDP - 1,007 DR + 0,037 DGB + 2,068 TR \quad (2)$$

де $P_{\text{приб}}$ – нарахований податок на прибуток, GDP – валовий внутрішній продукт, DR – облікова ставка НБУ, середньозважений річний показник; DGB – обсяг боргу за облігаціями внутрішньої державної позики; TR – базова ставка податку на прибуток для комерційних банків.

Вважаємо, що фіскальні ефекти від оподаткування банків потрібно досліджувати за умови існування складного податкового механізму та існування такого явища як перекидання податків. Про можливість перекидання податків за наслідками підвищення ставки податку на прибуток вказують українські дослідники: О. Іршак, О. Юрченко, І. Іршак [2], Ф. Ткачик, О. Сербін [8], В. Кміть, М. Савоцька [10], О. Петрик, В. Зорянський [15] та ін. та іноземні дослідники у. Альбертаці та Л. Гамбакорта [30]. Наслідком підвищення ставки податку на прибуток банків може стати зростання процентних ставок за кредитами щонайменше на 5 % [2, с. 167]. У результаті очікується зниження рівня життя населення внаслідок подорожчання кредитування та зростання кількості й розміру банківських комісій [2, с. 168], збільшення відсотків і комісій за банківські продукти та послуги [15, с. 143], а також погіршення умов для вкладників через зниження процентних ставок за депозитами та підвищення комісійних платежів [8]. За звітними даними НБУ, можна визначити збільшення

прибутковості банківського сектору в Україні, навіть за умови підвищення базової ставки податку на прибуток, таким чином, банківська діяльність забезпечила свою прибутковість з тенденцією до зростання: 2020 р. – 2,44 %, 2021 р. – 4,09 %, 2022 р. – 1,04 %, 2023 р. – 3,24 %, 2024 р. – 2,94 % [29], що спростувало можливий негативний вплив на ефективність банківської діяльності.

Для банківського сектору можливі наступні ефекти підвищення ставок податку на прибуток:

1) за умови, що акціонери погоджуються на сплату податків з фінансового результату від оподаткування без перегляду тарифів та відсоткових ставок за кредитами у напрямі підвищення та погоджуються на зменшен-

ня рентабельності власного капіталу (рис. 4), тобто, не відбувається перекидання податків на споживачів банківських послуг. Основними наслідками такого підходу буде зменшення чистого прибутку та відрахувань частини прибутку (недоотриманого прибутку) до власного капіталу, що призведе до зменшення капіталізації, а відповідно, фінансової стійкості банків, зменшення фінансового ресурсу для активних операцій у наступних періодах. Ефектом від прийняття підвищеної ставки за відмови перегляду тарифів та відсоткових ставок є зменшення кредитування економіки та формування дефіциту оборотного та інвестиційного капіталу, гальмування відновлення економіки України відповідно до зростаючих потреб воєнного стану та повоєнного відновлення;

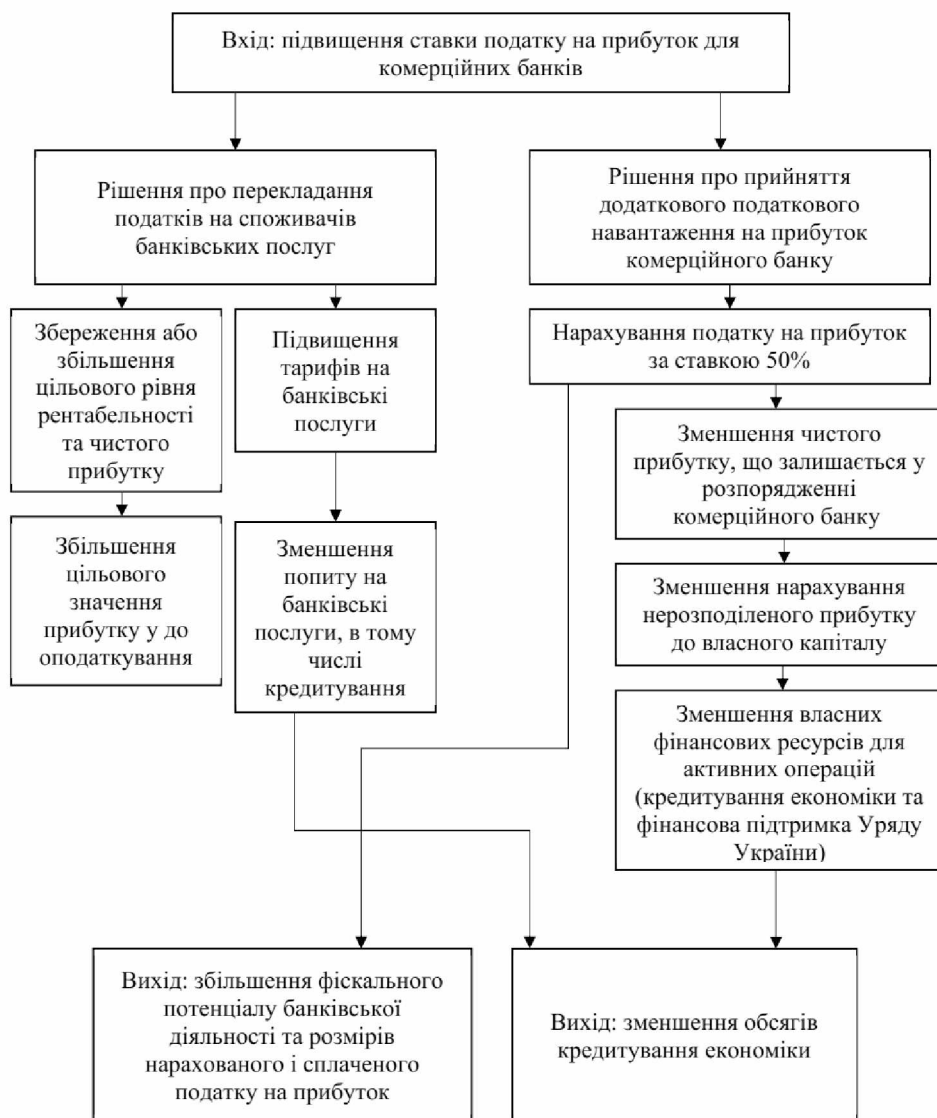

Рис. 4. Логічна послідовність ефектів від підвищення податку на прибуток комерційних банків

Джерело: авторська розробка.

2) за умови, що акціонери не погоджуються на сплату податків з прибутку від оподаткування, на зменшення рентабельності власного капіталу та планують перекладати додаткове податкове навантаження на споживачів банківських послуг через зміну у тарифах шляхом підвищення відсоткових ставок за кредитними операціями та підвищення тарифів на послуги розрахунково-касового обслуговування, валютні та інші банківські операції. Логічно, що підвищення ставки податку на прибуток потенційно призведе до зменшення попиту на банківські послуги через їх удорожчання та частина позичальників відмовиться від залучення кредитів за підвищеними ставками.

Фіскальний ефект від запровадження підвищеної ставки податку доцільно розглядати у контексті інших макроекономічних та фіскальних ефектів у довгостроковому періоді, оскільки збільшення фіскального потенціалу банківської діяльності та розмірів нарахованого і сплаченого податку на прибуток у короткостроковому періоді може мати зменшення сукупного фіскального потенціалу у довгостроковому періоді через зменшення податку на прибуток підприємств реально-го сектору, зменшення податку на доходи фізичних осіб, податку на додану вартість, акцизного податку у контексті гальмування відновлення економіки України, скорочення зайнятості та споживання.

Висновки. Соціально-економічні, політичні та геополітичні виклики, які постали перед українським суспільством, вимагають пошуку додаткових надходжень до бюджетів різних рівнів, що вже описано за досвідом іноземних країн. Погоджуємося з твердженням, що «необхідним є розроблення справедливих правил, що не надають негативного впливу на економіку чи фінансовий сектор, але водночас забезпечують бажаний рівень податкових надходжень» [28]. У 2023 році було реалізовано реформування оподаткування прибутку комерційних банків, що передбачало підвищення базової ставки податку на прибуток з 18 % до 50 % та зміни у застосуванні податкових різниць. Це забезпечило фіскальний ефект у розмірі майже 70 млрд грн, що суттєво перевищило цільові показники Міністерства фінансів України на рівні 24–25 млрд грн, а також сприяло максимальному зближенню номінальної та ефективної ставок податку на прибуток. Однак реформування оподаткування прибутку комерційних банків відбувалося з порушенням окремих принципів оподаткування (рівність усіх платників перед законом,

недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, нейтральність оподаткування, стабільність, фіскальна достатність). У межах цього дослідження рекомендовано переглянути базові підходи до оподаткування шляхом запровадження податку на надприбутки банків, отримані від операцій з ОВДП, тобто через безпосереднє оподаткування високододаткових державних цінних паперів у разі формування таких надприбутків. Реалізація цього підходу дасть змогу мінімізувати негативний вплив на динаміку показників банківської діяльності та макроекономічні індикатори, а також зберегти інвестиційну привабливість банківського сектору України для іноземних банківських груп.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Openbudget. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/expenses?class=functional&view=table>
2. Іршак О., Юрченко О., Іршак І. Оподаткування банківського бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. *Економічний простір*. 2023. Вип. 187. С. 164-169. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-27>
3. Буряченко А. Є. Особливості оподаткування банківської діяльності в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. № 11(39). С. 109–114. DOI: 10.25264/2311-5149-2018-11(39)-109-114
4. Ключко Л. А. Теоретичні аспекти формування податкового потенціалу банківської системи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2019. № 12(40). С. 106–112. DOI: 10.25264/2311-5149-2019-12(40)-106-112
5. Матвійчук Н., Теслюк С., Проць Н. Оподаткування українських банків в умовах воєнного стану. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. Вип. 9. С. 190-195. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-25>
6. Підлипна Р. П., Рibaкова Л. П., Югас Е. Ф. Особливості оподаткування комерційних банків в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2024. №4. С. 5-10. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12207871>
7. Сич О.А., Козачук О.В. Світовий досвід оподаткування банків. *Інтелект XXI*. 2022. № 3. С. 18-22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2022-3.3>
8. Ткачик Ф., Сербін О. Європейські тенденції та українські реалії оподаткування банківських установ. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-112>
9. Брежнева-Єрмоленко О. В., Халівка М. А. Податкове навантаження банківського сектору як індикатор ефективності його функціонування. *Фінансовий простір*. 2018. № 1. С. 16-23

10. Кміть В. М., Савоцька М. Я. Напрями вдосконалення системи оподаткування діяльності банківських установ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2018. Вип. 33. С. 104-110.
11. Швабій К. І., Німак Я. О. Оцінка адміністрування податку на прибуток комерційних банків: аналіз та рекомендації. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2023. № 20. С. 33-39. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2023-20>
12. Халатур С. М., Грабчук О. М., Карамушка О. М., Бондар Т. О. Розвиток оподаткування фінансових результатів комерційних банків України. *Агросвіт*. 2023. № 3-4. С. 18-23. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.3-4.18
13. Чепелюк Г. М. Аналіз податкового навантаження комерційних банків в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_67. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.115
14. Chaudhry S. M., Chaudhry S. M. The impact of bank taxation on profits and risks of banks in a developing country: A case for bank taxation in Ghana (January 15, 2024). URL: <https://ssrn.com/abstract=3510697>. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3510697>
15. Петрик О. І., Зорянський В. А. Податкове навантаження в контексті забезпечення стабільності банківської системи. *Інноваційна економіка*. 2019. Вип. 3-4 (79). С. 141-149.
16. Фурсова В. А., Гавриш Г. О., Перепелиця Ю. Г. Теоретичні аспекти податкових ризиків у діяльності банківських установ як елементу податкової безпеки. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 6. С. 104-109. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-6-19>
17. Borsuk M., Przeworska J., Saunders A., Serwa D. The macroeconomic costs of the bank tax. *Journal of Financial Stability*. 2024. Volume 72. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2024.101262>.
18. Масалітіна В. В., Гошовська В. В., Карлова І. О., Ткачук Т. І., Наконечна С. А. Оподаткування прибутку банку: облік та аналіз за новаціями податкової реформи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 2. С. 128-134. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.2.128
19. Busra A. Y., Irawan Y., Syarifudin N. H. The Impact of Deferred Tax and Tax-to-Book Ratio on Financial Performance of the Sharia Commercial Banks in Indonesia. *Облік і фінанси*. 2023. № 2. С. 147-152. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2\(100\)-147-152](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2(100)-147-152)
20. Borsuk M., Kowalewski O., Qi J. The dark side of bank taxes. *Journal of Banking & Finance*. 2023. Volume 157. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2023.107041>.
21. Volk M. Ad hoc bank taxation and credit supply. *Economic Notes*. 2024. Volume 53, e12241. DOI: <https://doi.org/10.1111/ecno.12241>
22. Sobiech A. L., Chronopoulos D. K., Wilson J. O.S. The real effects of bank taxation: Evidence for corporate financing and investment. *Journal of Corporate Finance*. 2021. Volume 69. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2021.101989>.
23. Albertazzi U., Gambacorta L. Bank profitability and taxation. *Journal of Banking & Finance*. 2010. Volume 34, Issue 11. P. 2801-2810. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2010.06.003>.
24. Шпірінян Л.В., Бойко С.В., Толстенко О.Ю. Податкове навантаження з податку на прибуток підприємств харчової промисловості України. *Економіка та управління АПК*. 2023. № 1. С. 87-101. DOI: 10.33245/2310-9262-2023-181-1-87-101
25. Davydenko N., Boiko S., Cherniavska O., Nehrey M. Analysis of the Impact of State-Owned Banks on the Sustainability of Public Finances. *Economies*. 2023. Volume 11, 229. DOI: <https://doi.org/10.3390/economies11090229>
26. Pekanov A., Schratzstaller M. The taxation of the EU's Financial Sector Options and experiences. URL: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/296160/Financial%20Sector%20Taxation_Presentation_ppt_2025%20final.pdf
27. НБУ очікує від 20 млрд грн до бюджету від підвищення податку на прибуток банків до 38%. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/935331.html>.
28. Guelfi F., Sancho I., Dusek M., Rajathurai B., Sánchez J. J. The uncertain rise of windfall taxes on banks in Europe. URL: <https://www.aoshearman.com/en/insights/the-uncertain-rise-of-windfall-taxes-on-banks-in-europe>
29. Основні показники діяльності банків України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
30. Albertazzi U., Gambacorta L. Bank Profitability and Taxation (November 2007). Bank of Italy Temi di Discussione (Working Paper) No. 649. URL: <https://ssrn.com/abstract=1075243>. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1075243>

REFERENCES

1. Openbudget. Available at: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/expenses?class=functional&view=table>
2. Irshak, O., Yurchenko, O., Irshak, I. (2023). Opodatkuvannia bankivskoho biznesu v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Taxation of banking business in Ukraine under martial law]. *Ekonomichniy prostir* [Economic Space]. Vol. 187, pp. 164-169. Available at: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-27>
3. Buriachenko, A. Ie. (2018). Osoblyvosti opodatkuvannia bankivskoi diialnosti v Ukraini [Peculiarities of taxation of banking activities in Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Serii «Ekononika» [Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series "Economy"]. no. 11 (39), pp. 109-114. DOI: 10.25264/2311-5149-2018-11(39)-109-114
4. Kliusko, L. A. (2019). Teoretychni aspekty formuvannia podatkovoho potentsialu bankivskoi systemy [Theoretical aspects of the formation of the tax potential of the banking system]. *Naukovi zapysky*

Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademii». Serii «Ekonomika» [Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series "Economy"]. no. 12(40), pp. 106–112. DOI: 10.25264/2311-5149-2019-12(40)-106-112

5. Matviichuk, N., Tesliuk, S., Prots. N. (2025). Opodatkuvannia ukraïnskykh bankiv v umovakh voïennoho stanu [Taxation of Ukrainian banks under martial law]. Kyivskyi ekonomichnyi naukovyi zhurnal [Kyiv Economic Scientific Journal]. no. 9, pp. 190-195. Available at: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-25>

6. Pidlypna, R. P., Rybakova, L. P., Yuhas, E. F. (2024). Osoblyvosti opodatkuvannia komertsiiynykh bankiv v Ukraini [Peculiarities of taxation of commercial banks in Ukraine]. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini [Formation of market relations in Ukraine]. no. 4, pp. 5-10. Available at: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12207871>

7. Sych, O.A., Kozachuk, O.V. (2022). Svitovyi dosvid opodatkuvannia bankiv [World experience in taxation of banks]. Intelkt XXI [Intellect XXI]. no. 3, pp. 18-22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2022-3.3>

8. Tkachyk, F., Serbin, O. (2025). Yevropeïski tendentsii ta ukraïnski realii opodatkuvannia bankivskykh ustanov [European trends and Ukrainian realities of taxation of banking institutions]. Ekonomika ta suspilstvo [Economy and society]. no. 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-112>

9. Brezhnieva-Iermolenko, O. V. Khaliavka, M. A. (2018). Podatkove navantazhennia bankivskoho sektoru yak indyikator efektyvnosti yoho funktsionuvannia [Tax burden of the banking sector as an indicator of the effectiveness of its functioning]. Finansovyi prostir [Financial space]. no. 1, pp. 16-23.

10. Kmit, V.M., Savotska, M. Ia. (2018). Napriamy vdoskonalennia systemy opodatkuvannia diïalnosti bankivskykh ustanov [Directions for improving the system of taxation of banking institutions]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii : Ekonomika i menedzhment [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and Management]. no. 33, pp. 104-110.

11. Shvabii, K. I., Nimak, Ia. O. (2023). Otsinka administruvannia podatku na prybutok komertsiiynykh bankiv: analiz ta rekomendatsii [Assessment of the administration of the tax on the profit of commercial banks: analysis and recommendations]. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka" [International scientific journal "Internauka"]. no. 20, pp. 33-39. Available at: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2023-20>

12. Khalatur, S. M., Hrabchuk, O. M., Karamushka, O. M., Bondar, T. O. (2023). Rozvytok opodatkuvannia finansovykh rezultativ komertsiiynykh bankiv Ukrainy [Development of taxation of financial results of commercial banks of Ukraine]. Ahrosvit [Agrosvit]. no. 3-4, pp. 18-23. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.3-4.18.

13. Chepeliuk, H. M. (2020). Analiz podatkovoho navantazhennia komertsiiynykh bankiv v Ukraini

[Analysis of the tax burden of commercial banks in Ukraine]. Efektyvna ekonomika [Effective economy]. no. 12. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_67. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.115

14. Chaudhry, S. M., Chaudhry, S. M. (2024). The impact of bank taxation on profits and risks of banks in a developing country: A case for bank taxation in Ghana (January 15, 2024). Available at: <https://ssrn.com/abstract=3510697>. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3510697>.

15. Petryk, O.I., Zorianskyi, V. A., (2019). Podatkove navantazhennia v konteksti zabezpechennia stalnosti bankivskoi systemy [Tax burden in the context of ensuring the stability of the banking system]. Innovatsiina ekonomika [Innovative economy]. no. 3-4 (79), pp. 141-149.

16. Fursova, V. A., Havrysh, H. O., Perelytsia, Iu. H. (2021). Teoretychni aspekty podatkovykh ryzkyv u diïalnosti bankivskykh ustanov yak elementu podatkovoi bezpeky [Theoretical aspects of tax risks in the activities of banking institutions as an element of tax security]. Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk [Pryazovsky economic bulletin]. no. 6, pp. 104-109. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-6-19>

17. Borsuk, M., Przeworska, J., Saunders, A., Serwa, D. (2024). The macroeconomic costs of the bank tax. Journal of Financial Stability. Vol. 72. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2024.101262>.

18. Masalitina, V. V., Hoshovska, V. V., Karlova, I. O., Tkachuk, T. I., Nakonechna, S. A. (2025). Opodatkuvannia prybutku banku: oblik ta analiz za novatsiïamy podatkovoi reformy [Taxation of bank profits: accounting and analysis according to tax reform innovations]. Investytsii: praktyka ta dosvid [Investments: practice and experience]. no. 2, pp. 128-134. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.2.128/

19. Busra, A. Y., Irawan, Y., Syarifudin, N. H. (2023). The Impact of Deferred Tax and Tax-to-Book Ratio on Financial Performance of the Sharia Commercial Banks in Indonesia. Oblik i finansy [Accounting and Finance], no. 2, pp. 147-152. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2\(100\)-147-152](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-2(100)-147-152).

20. Borsuk, M., Kowalewski, O., Qi, J. (2023). The dark side of bank taxes. Journal of Banking & Finance. Vol. 157. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2023.107041>.

21. Volk, M. (2024). Ad hoc bank taxation and credit supply. Economic Notes. Vol. 53, e12241. DOI: <https://doi.org/10.1111/ecno.12241>

22. Sobiech, A. L., Chronopoulos, D. K., Wilson, J. O.S. (2021). The real effects of bank taxation: Evidence for corporate financing and investment. Journal of Corporate Finance. Vol. 69. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2021.101989>.

23. Albertazzi, U., Gambacorta, L. (2010). Bank profitability and taxation. Journal of Banking & Finance. Vol. 34, iss. 11, pp. 2801-2810. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2010.06.003>.

24. Shirinian, L.V., Boyko, S.V., Tolstenko, O.Iu. (2023). Podatkove navantazhennia z podatku na prybutok pidpriemstv kharchovoi promyslovosti

Ukraine [Tax burden from income tax on food industry enterprises of Ukraine]. *Ekonomika ta upravlinnia APK [AIC Economics and Management]*, no. 1, pp. 87–101. DOI: 10.33245/2310-9262-2023-181-1-87-101.

25. Davydenko, N., Boiko, S., Cherniavska, O., Nehrey, M. (2023). Analysis of the Impact of State-Owned Banks on the Sustainability of Public Finances. *Economies*. Vol. 11, 229. DOI: <https://doi.org/10.3390/economies11090229>.

26. Pekanov, A., Schratzenstaller, M. (2025). The taxation of the EU's Financial Sector Options and experiences. Available at: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/296160/Financial%20Sector%20Taxation_Presentation_ppt_2025%20final.pdf.

27. NBU ochikuie vid 20 mlrd hrn do biudzhetu vid pidvyschennia podatku na prybutok bankiv do 38% [NBU expects UAH 20 billion to the budget from increasing bank profit tax to 38%]. Available at: <https://interfax.com.ua/news/economic/935331.html>.

28. Guelfi, F., Sancho, I., Dusek, M., Rajathurai, B., Sánchez, J. J. (2024). The uncertain rise of windfall taxes on banks in Europe. Available at: <https://www.aoshearman.com/en/insights/the-uncertain-rise-of-windfall-taxes-on-banks-in-europe>.

29. Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv Ukrainy [Main performance indicators of Ukrainian banks]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.

30. Albertazzi, U., Gambacorta, L. (2007). Bank Profitability and Taxation (November 2007). Bank of Italy Temi di Discussione (Working Paper) No. 649. Available at: <https://ssrn.com/abstract=1075243>. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1075243>.

The purpose of the study is to summarize the main prerequisites for reforming bank profit taxation in Ukraine and assess the fiscal effects of reforming bank profit taxation

Boiko S., Kostyuk V., Bets O., Volkov S.

The study was conducted based on data on banking performance in 2020-2024, published by the National Bank of Ukraine and data on the performance of commercial banks, as well as data from the State Statistics Service of Ukraine on GDP, data from the

Ministry of Finance of Ukraine on the volume of public debt on domestic government loan bonds, data from the National Bank of Ukraine on the dynamics of the discount rate. When writing the article, general and special research methods were used, such as analysis methods (when studying the dynamics of financial results of commercial banks in Ukraine and calculating the real (effective) income tax rate), correlation and regression analysis (when determining the factors influencing the amount of accrued income tax), comparison (when comparing the dynamics of tax burden indicators in Ukraine and EU member states), etc.

It is substantiated that the reform of bank profit taxation in Ukraine took place in the face of complex socio-economic, political and geopolitical challenges and martial law that faced Ukrainian society and required the search for additional revenues to budgets of various levels to finance the needs of defense, security and support of the economy, its post-war recovery. The main directions of the tax reform in terms of profit taxation were an increase in the base rate exclusively for banks from 18% to 50%, as well as changes in the application of differences, which had a fiscal effect of about UAH 70 billion against target indicators from the Ministry of Finance of Ukraine in the amount of UAH 24-25 billion, the maximum approximation of the base and real profit tax rates. It is proven that the reform of the taxation of commercial banks' profits took place in violation of certain principles of taxation (equality of all taxpayers before the law, prevention of any manifestations of tax discrimination, neutrality of taxation, stability, fiscal sufficiency). It is recommended to review the main approaches to taxation by introducing a tax on excess profits of banks from government bonds, that is, direct taxation of high-yielding government securities in the event of receiving such excess profits, which minimizes the negative impact on the dynamics of banking activity indicators and macroeconomic indicators, as well as the investment attractiveness of the Ukrainian banking sector for foreign banking groups.

Keywords: commercial banks, taxation of profits, tax shifting, profit tax, tax burden on banks, government bonds, fiscal effects.

Copyright: Бойко С.В. та ін. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

ORCID iD:

Бойко С.В.

Костюк В.А.

Бец О.І.

Волков С. С.

<https://orcid.org/0000-0002-1333-0397>

<https://orcid.org/0000-0001-7671-3603>

<https://orcid.org/0009-0002-7191-4822>

<https://orcid.org/0009-0007-7292-3823>